

Bij bedrijfsuitbreiding hoort passende mechanisatie

Veel melkveehouders breiden hun bedrijf uit met melkquotum en grond, om bij dalende melkpreizen ook in de toekomst voldoende inkomsten te hebben. Echter, voor een optimale werksituatie zijn een passende mechanisatie en de hoeveelheid beschikbare arbeid ook van belang.

Tekst en foto's: Herman Krebbers

De belangrijkste opgave voor een melkveehouder is het op peil houden van het rendement. Schaalvergroting zou dat moeten vergemakkelijken, hoewel dat in de praktijk vaak tegenvalt. De reden hiervoor is dat een veehouder na de bedrijfsuitbreiding vaak net tijd tekort komt om het vee goed te kunnen verzorgen, het grasland goed te beheeren en te zorgen voor een optimale voederwinning. Vaak vraagt het extra werk namelijk meer tijd dan verwacht en blijkt de mechanisatie onvoldoende capaciteit te hebben.

■ Grote verschillen

Geen bedrijfssituatie is gelijk en dus is de wijze waarop de mechanisatie het beste aangepast zou kunnen worden, voor elk bedrijf verschillend. Uit een aantal praktijkvergelijkingen blijkt bijvoorbeeld dat de arbeidsproductiviteit sterk uiteenloopt. Zo weet het ene bedrijf per volwaardige arbeidskracht 225.000 kg melk te produceren, terwijl het andere bedrijf 550.000 kg melk produceert. Beide

Voorbeeld maaicapaciteit

Het uitgangspunt is een éénmans-melkveebedrijf dat groeit van 500.000 naar 800.000 kg melkquotum, met 90 melkkoeien en 50 ha grond, waarvan 10 ha maïs. Op jaarbasis moet 60 hectare worden gemaaid voor inkuilen. Hiervan kuilt de boer 30 tot 40 hectare in voor de eerste snede in twee blokken, 15 tot 20 hectare per blok. Verder gaan we er vanuit dat gemaaid gras binnen enkele uren na maaien geschud moet kunnen worden. Dit betekent dat de 15 ha in 5 uur gemaaid moet kunnen worden. Daarvoor is een maaier nodig van minimaal 5 meter breedte. Bij een prijs van € 20.000 bedragen de jaarlijkse kosten daarvan € 4.000, ofwel € 65 per hectare. Als de veehouder weet te organiseren dat een loonwerker dit op het juiste tijdstip en met een

grotere capaciteit kan verzorgen voor € 40 per hectare, kan hij een aantal voordelen benutten: minder investeringen in machines, lagere kosten, minder arbeidsbehoefte in de piekperiodes (zo'n 20 uren), maar vooral een hogere capaciteit en de mogelijkheid het veldwerk optimaal uit te voeren voor een optimale voerkwaliteit. Op bedrijven met een extra arbeidskracht kan de situatie wel geheel anders liggen. Het belangrijkste is dat een veehouder op tijd zorgt dat hij voldoende machinecapaciteit beschikbaar heeft, om het werk optimaal uit te voeren, zonder dat het ten koste gaat van de kwaliteit van andere werkzaamheden op het bedrijf. Een mogelijkheid daarbij kan het benutten van de eigen capaciteit bij een andere melkveehouder zijn, om daarmee de benutting te verhogen.

Vergelijking investeringen, kosten en arbeidsbehoefte

	Situatievergelijking bedrijfsvergroting met en zonder werktuuginvesteringen				
	Oude situatie	Nieuwe situatie			
Quotum	500.000 kg	800.000 kg			
Oppervlakte gras	30 ha	45 ha			
Oppervlakte maïs	10 ha	15 ha			
Aantal melkkoeien	60	90			
	Eigen mechanisatie		Eigen mechanisatie	Loonwerk	
	Grootte	Investering (€)	Grootte	investering (€)	investering (€)
Maaier	2,80 m	11000	5,50 m	25000	0
Schudder	6,40 m	8500	8,50 m	11500	11500
Hark	6,00 m	12300	7,50 m	17000	0
Zodenbemester	5 m/8 m ³	40000	6 m/10 m ³	46900	0
Totale vervangingswaarde machinepark		225000		275000	190000
Jaarkosten werktuigen en trekkers		40500		49500	34200
Kosten loonwerk		9750		14375	20500
Totaal Machine- en loonwerkkosten		50250		63875	54700
Kosten / liter melk		0,10		0,08	0,07
Arbeidsbehoefte voederwinning en zodenbemesten ten opzichte van oude situatie		-		+ 20	- 80

met een quotum van circa 550.000 kg. Deels liggen de verschillen in zaken als verkaveling en stalsysteem hieraan ten grondslag. Maar ook het organisatievermogen van de ondernemer en de capaciteit van het machinepark blijken een belangrijke rol te spelen. Voor de veehouder met uitbreidingsplannen lijkt het dus raadzaam eerst te kijken waar de knelpunten zullen optreden. Naast zaken als diergezondheid, beweiding en ruwvoerwinning en de kosten daarvan, spelen ook sociale zaken als tijd voor het gezin een rol.

■ Arbeidsinzet

Om te kijken of de hoeveelheid beschikbare arbeid voor en na de eventuele bedrijfsuitbreiding voldoende is, hebben de Animal Sciences Group en Agrotechnology & Food Sciences van Wageningen Universiteit een registratieformulier ontwikkeld. Hierin kan de veehouder eenvoudig vastleggen hoeveel tijd hij wekelijks aan de verschillende werkzaamheden besteedt. Bij het invullen worden vaak onverwachte zaken duidelijk en worden knelpunten blootgelegd. Natuurlijk houdt de arbeidsinzet sterk verband met de mate van automatisering en mechanisatie op een bedrijf en de kosten daarvan. Uit boekhoudingen en onderzoek blijken de mechanisatiekosten op bedrijven uiteen te lopen van € 0,04 tot € 0,12 per liter melk. Bij een quotum van 800.000 kg melk is dat een verschil in jaarkosten van € 64.000.

■ Medewerker of loonwerk

Om bij sterke bedrijfsvergroting het arbeidsprobleem op te vangen, zijn er in hoofdlijnen drie opties: ten eerste het aantrekken van extra vreemde arbeid en het uitbreiden van de

Brede schudder. Bij een goede organisatie en voldoende arbeidsaanbod kan alle gras snel worden geschud.

machinecapaciteit, ten tweede werk uitbesteden aan de loonwerker en ten derde het overstappen op een automatisch melksysteem. Vanwege de complexiteit laten we de laatste optie buiten beschouwing. Bij het aantrekken van een medewerker en een uitbreiding van de capaciteit van het machinepark, houdt de veehouder de gehele arbeidsorganisatie in eigen hand. Hij kan zichzelf

4 Tips

- 1 Investeer in kostprijsverlaging en rendementsverbetering.
- 2 Analyseer de bedrijfssituatie op arbeid en maak een begroting van de verbeterde situatie.
- 3 Kies voor een bedrijfssysteem waar u zich lekker in voelt, benut uw eigen sterke punten.
- 4 Vroegtijdig plannen en afspraken maken, vergroten uw mogelijkheden voor kostenverlaging en een goed werkresultaat.

daarbij gemakkelijk ontlasten van omvangrijk regulier werk zoals het melken. Ook wordt de organisatie flexibeler. Een nadeel is dat een voldoende grote capaciteit bij bijvoorbeeld de voederwinning en het mest uitrijden, relatief hoge investeringen en werktuigkosten vergt. Het alternatief is om werkzaamheden waarvoor een hoge machinecapaciteit gewenst is, uit te besteden aan een loonwerker. Deze kan tegen relatief lage kosten de hoge capaciteit leveren en lost daarbij pieken in de arbeidsbehoefte op. Het vraagt echter wel vroegtijdig een goede afstemming, zodat de loonwerker zich er met zijn beschikbare machinecapaciteit op kan instellen. Gezamenlijk is er echter veel mogelijk, zo blijkt uit meerdere praktijkvoorbeelden. Inschakeling van de loonwerker vraagt van de melkveehouder wel meer organisatievermogen, maar beperkt de investeringsbehoefte ten aanzien van machines.

■ Capaciteit

Bedrijfsvergroting heeft vaak vooral betrekking op extra capaciteit voor zodenbemesten, voederwinning, maïsteelt en voermechanisatie. Bovenstaande vergelijking geeft een voorbeeld van een situatie voor de bedrijfsuitbreiding vergeleken met een situatie erna. Het uitgangspunt daarbij is dat in de nieuwe situatie een aanzienlijk hogere werktuigcapaciteit nodig is. Uit het overzicht kan worden geconcludeerd dat door inzet van loonwerk aanzienlijk op investeringen en kosten kan worden bespaard. De besparing op arbeid is niet zo groot, maar wel op specifieke tijden van piekdruk, zodat dan tijd overblijft voor de reguliere werkzaamheden. ■

H. Krebbers, adviseur Loonwerk en Mechanisatie, DLV Plant B.V., Dronten, telefoon (0321) 38 88 56, e-mail mechanisatie@dlv.nl